

การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล กรณีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์¹

The Using for Freedom of Expression and Protection of the Personal Rights in Case of Cyberbullying

ณัฐวรรณ อารัมภีโรจน์²

Nuttawan Arumwiroj

(Received: September 22, 2024 , Revised: December 13, 2024, Accepted: December 24, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันว่ากฎหมายที่ใช้บังคับเป็นอุปสรรค หรือมีข้อจำกัดในการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการลงโทษผู้กระทำความผิดกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อย่างไร โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดในการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการลงโทษผู้กระทำความผิดกลั่นแกล้งทางไซเบอร์กับกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อกำหนดขอบเขต คำนิยาม มาตรการที่เหมาะสมในการเยียวยาและลงโทษในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลที่มีสถานะแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ควรที่จะมีการตรากฎหมายเฉพาะให้ความคุ้มครองกรณีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเยียวยาเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากกว่าการมุ่งลงโทษผู้กลั่นแกล้ง โดยศาลสามารถกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที มีการนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้และกำหนดให้มีหน่วยงานของรัฐมาทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และให้ความรู้ วิธีการแก้ไขปัญหาหรือวิธีการรับมือกับปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เหมือนอย่างในต่างประเทศ นอกจากนี้หากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เหยื่อก็สามารถเลือกที่จะดำเนินการตามกฎหมายนั้นด้วยก็ได้

คำสำคัญ: การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์, เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น, สิทธิในความเป็นส่วนตัว

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลกรณีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยมีศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

² นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ชั้น 5 อาคารบุญชนะ อตถการ เลขที่ 148 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240, nuttar@kku.ac.th

Student, Doctor of Philosophy, Graduate School of Law National Institute of Development Administration, 5th Floor, Bunchana Atthakorn Building, 148 Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240, nuttar@kku.ac.th

Abstract

Research article focuses on studying cyberbullying in the modern society in order to identify whether the effective laws are obstacles or not, the limitations of the protections of the cyber bullied victims, the punishments for the cyber bullies and whether specific laws protecting the cyber bullied victims should be enacted or not by analyzing and comparing the concepts for protecting the cyber bullied victims and the punishments for the cyber bullies under the laws of other countries in order to set the scopes, definitions and measures appropriate for help the victims in the cases of cyberbullying individuals with different conditions. This study found that specific laws should be enacted in order to protect the victims in the cases of cyberbullying in the form of alternatively legal proceedings. The objective is to help the cyber bullied victims rather than focusing on punishing the cyber bullies. Courts can set appropriate measures for urgently fixing the effects. Compromising proceedings can be used, and public organizations are assigned to helping the bullied victims. Knowledge and solutions for solving or handling the problems similarly to other countries. Cyberbullying is illegal under the effective laws, then the victims can also proceed under the laws.

Keywords: Cyberbullying, Freedom of Expression, Right to Privacy

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี อาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นสิ่งที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวและยกระดับสมรรถนะของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ที่ต้องใช้ในการดำรงชีวิตช่วยให้มนุษย์สามารถติดต่อถึงกันได้แม้อยู่ในพื้นที่ซึ่งห่างไกลกันดังคำกล่าวที่ว่า “โลกไร้พรมแดน”³ เมื่อเทคโนโลยีเอื้ออำนวยให้มนุษย์สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารถึงกันได้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ อาจมีการใช้ช่องทางนี้ไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของปัจเจกบุคคลอื่นด้วยวิธีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น การด่าทอบุคคลอื่น การส่งข้อความก่อกวนบุคคลอื่น การนำเอาข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลที่เป็นความลับของบุคคลอื่นไปเผยแพร่หรือส่งต่อจนก่อให้เกิดความเสียหาย หรือแม้แต่การสร้างข่าวหรือกระแสต่อต้านบุคคลอื่น⁴ นอกจากนั้นผลการวิจัยของนักจิตเวชเด็กและวัยรุ่น พบว่าเด็กไทยร้อยละ 45

³ ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจื่องศ์, 2022 วิวัฒนาการการสื่อสารแห่งโลกอนาคต, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์* 5, (2) (พฤษภาคม-สิงหาคม 2555), น. 60-65.

⁴ ฤทัยชนนี สิทธิชัย, *พฤติกรรมการณ์การรังแกบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่น*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562), น. 7.

มีประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อย่างน้อย 1 ครั้ง จากการถูกลั่นแกล้งส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ตกอยู่ในสภาวะโดดเดี่ยว แยกตัวออกจากสังคม และในบางรายเริ่มไม่อยากไปโรงเรียน ขาดสมาธิในการเรียน ทำให้ผลการเรียนตกลง หรือมีอาการซึมเศร้า หรืออาจหันไปใช้สารเสพติด และอาจถึงขั้นทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตายได้⁵ นอกจากนี้เด็กที่ถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์แล้ว ปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งบุคคลทั่วไปและบุคคลสาธารณะก็อาจถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น กรณีคุณภัทร อายุ 29 ปี ถูกเพื่อนร่วมงานโพสต์บูลลี่เรื่องกลืนตัวแรง จนในที่สุดตัดสินใจฆ่าตัวตาย⁶ หรือกรณีคุณภัทรดนัย นักร้องนักแสดงในวงการบันเทิงที่เติบโตมากับการโดน Cyber bullying เรื่องเพศเนื่องจากเป็น LGBTQ+ และในเรื่องรูปร่าง (Body shamming) มาโดยตลอดตั้งแต่เข้าวงการ⁷ จากกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อาจเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไปหรือบุคคลสาธารณะ นอกจากนี้ตัวบุคคลผู้กระทำการกลั่นแกล้งอาจเกิดขึ้นได้ไม่จำกัดจำนวน ตามการเผยแพร่ของข้อมูลข่าวสารที่ได้โพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ อีกทั้งผู้ถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายหรือได้รับการเยียวยาความเสียหายเนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายฉบับใดเลยที่กำหนดคำนิยามและขอบเขตความรับผิดชอบกรณีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไว้โดยเฉพาะ เมื่อเกิดการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ขึ้นจึงสามารถกระทำได้เพียงพิจารณาว่าเข้าเงื่อนไขตามองค์ประกอบความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้แล้วหรือไม่ จึงนำมาสู่ปัญหาที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ กล่าวคือ

ประการแรก ขอบเขตและคำนิยามของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ควรกำหนดอย่างไร เพื่อไม่ให้กระทบเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางไซเบอร์ เนื่องจากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีหลายลักษณะ

ประการที่สอง ประเทศไทยควรมีกฎหมายให้ความคุ้มครองการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยเฉพาะหรือไม่ หากพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และสามารถนำมาปรับใช้ได้ยังมีข้อจำกัดหรือความไม่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองผู้ถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา การกลั่นแกล้งที่มีลักษณะเป็นการ “ยุยง” ให้ผู้ถูกลั่นแกล้งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หากการยุยงนั้นนำไปสู่การฆ่าตัวตายจะเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาหรือไม่ จะต้องพิจารณาตามมาตรา 293 ซึ่งมุ่งให้ความคุ้มครองแก่เด็กอายุไม่เกิน 16 ปี เฉพาะกรณียุยงให้ฆ่าตัวตายเท่านั้น หากผู้ถูกลั่นแกล้งอายุมากกว่า 16 ปี หรือเป็นการยุยงให้กระทำการอย่างอื่น เช่น การกระทำที่กระทบต่อร่างกายหรือจิตใจจะไม่อยู่ในขอบเขตการคุ้มครองนั่นเอง หรือกรณีกลั่นแกล้งให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย หรืออับอาย แม้สามารถนำประมวลกฎหมายอาญามาตรา 397 วรรคหนึ่ง ซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลต่อการรังแก ข่มเหง คุกคาม มาปรับใช้กับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ก็ตาม แต่บทลงโทษตามมาตรานี้ศาลมีอำนาจลงโทษได้เพียงปรับไม่เกิน 5,000 บาท เนื่องจากเป็นความผิดลหุโทษ ศาลไม่มีอำนาจเยียวยาเหยื่อในรูปแบบอื่นได้ ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอในการเยียวยาผู้ถูกลั่นแกล้ง

⁵ กรมสุขภาพจิต, *ปัจจัยใกล้ตัวจาก Cyber bullying*, สืบค้นวันที่ 13 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27717>

⁶ มติชนออนไลน์, *สาวถูกเพื่อนร่วมงาน โพสต์บูลลี่ เรื่องกลืนตัวแรง บานปลายกระทบงาน หาทนายช่วยดำเนินคดี*, สืบค้นวันที่ 17 พฤศจิกายน 2564, จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3043423

⁷ สปริงนิวส์, *เชื่อน เคโอติก เผยโดนบูลลี่หนักตั้งแต่เป็นนักร้อง เป็นบาดแผลลึกในใจ*, สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.springnews.co.th/news/811039>

ทางไซเบอร์ หรือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีความรับผิดเกี่ยวกับการกล่าวข้อความอันเป็นเท็จตามมาตรา 423 หากผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้โพสต์หรือเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นความจริง ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบแม้จะเกิดความเสียหายต่อเหยื่อกก็ตาม แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาต่อไปอีกกว่าเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 420 หรือไม่ หากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ดังกล่าวไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดตามมาตรา 420 ความเสียหายที่เกิดขึ้นเหยื่อย่อมไม่ได้รับการเยียวยา เป็นต้น นอกจากนั้นกฎหมายที่ได้ยกตัวอย่างไปยังมีความมุ่งหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งอาจจะเป็นการลงโทษจำคุกหรือโทษปรับ หรือเป็นการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแล้วแต่กรณี โดยที่ไม่ได้มุ่งหมายในการเยียวยาเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เช่น การหยุดกลั่นแกล้ง การหยุดติดต่อสื่อสารกับเหยื่อ หรือลบความคิดเห็นหรือสิ่งที่โพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อเหยื่อ เป็นต้น ส่งผลให้การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่มีลักษณะการกระทำไม่ครบตามองค์ประกอบความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือเข้าข่ายยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษ เหยื่อซึ่งถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จะไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายใด ๆ เลย

ประการที่สาม กฎหมายควรให้ความคุ้มครองบุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ซึ่งมีสถานะแตกต่างกันอย่างไร โดยการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์สามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไปหรือบุคคลสาธารณะ อีกทั้งในกรณีที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งเป็นเด็ก ซึ่งมีความอ่อนไหวมากกว่าผู้ใหญ่ กฎหมายควรให้ความคุ้มครองอย่างไร จากความแตกต่างของบุคคลดังกล่าว

ประการที่สี่ บทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ควรกำหนดอย่างไร เนื่องจากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ ทั้งแบบร้ายแรงทำให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายเป็นวงกว้าง หรืออาจจะไม่ร้ายแรงแต่กระทบต่อจิตใจทำให้เศร้าหดหู่ หรือถูกคุกคาม ทำให้อายหรือรำคาญการกระทำทุกรูปแบบที่เป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกันหรือไม่ หรือในบางเรื่องควรนำมาตรการใดมาใช้แทนการลงโทษเพื่อลดคดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาล จึงเป็นปัญหาที่ต้องศึกษาและกำหนดมาตรการและโทษให้เหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการลงโทษผู้กระทำความผิดทางไซเบอร์ตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

2.2 เพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการลงโทษผู้กระทำความผิดกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

3. สมมติฐานของการศึกษา

เมื่อปัจเจกบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในยุคสมัยที่เทคโนโลยีมีการเอื้ออำนวยให้ปัจเจกบุคคลสามารถสื่อสารถึงกันได้ง่ายสะดวกและรวดเร็ว อาจมีการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของปัจเจกบุคคลอื่นด้วยวิธีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ แต่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่จะคุ้มครองผู้ถูก

กลั่นแกล้งและลงโทษผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ สามารถกระทำได้เพียงการปรับใช้กับกฎหมายที่มีการบัญญัติและใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน แต่กฎหมายดังกล่าวก็มีข้อจำกัดไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ทุกกรณี ดังนั้น ควรที่จะมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ขึ้นใช้บังคับเป็นการเฉพาะเพื่อให้ความคุ้มครองและเยียวยาผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งกำหนดมาตรการเชิงนโยบายที่มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของสังคมในปัจจุบัน

4. ขอบเขตของการศึกษา

บทความนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันว่ากฎหมายที่ใช้บังคับเป็นอุปสรรค หรือมีข้อจำกัดในการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการลงโทษผู้กระทำความผิดกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อย่างไร อีกทั้งควรมีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยเฉพาะหรือไม่ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดในการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการลงโทษผู้กระทำความผิดกลั่นแกล้งทางไซเบอร์กับกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อกำหนดขอบเขต คำนียาม มาตรการที่เหมาะสมในการเยียวยาและลงโทษในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลที่มีสถานะแตกต่างกัน

5. ระเบียบวิธีวิจัย

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากอินเทอร์เน็ต อีกทั้งเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เคยถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ซึ่งเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว จำนวน 6 คน จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น จำนวน 2 คน แพทย์การสัมภาษณ์เด็กที่เคยถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ หนายความ ตำรวจ พนักงานอัยการและศาล จำนวน 8 คน โดยเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์คดีเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เมื่อได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้ว ในการทำบทความฉบับนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการลงโทษผู้กระทำความผิดกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

6.2 สามารถเสนอมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และลงโทษผู้กระทำความผิดกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

7. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

บทความนี้ใช้แนวคิดด้านการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แนวคิดในการกำหนดความผิดฐานกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ตามหลักนิติเศรษฐศาสตร์ และแนวคิดในการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งในต่างประเทศ ตลอดจนกฎหมายไทยมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1 แนวคิดในการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยบุคคลทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็นและการแสดงออกโดยปราศจากการแทรกแซง แต่การใช้เสรีภาพดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้ หากมีความจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับเพื่อวัตถุประสงค์ของการได้มาซึ่งการยอมรับและการเคารพสิทธิของผู้อื่น และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทางด้านศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชนและสวัสดิการทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย⁸ จากแนวคิดดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเอกสารระหว่างประเทศหลายฉบับเพื่อให้เกิดสภาพบังคับอย่างแท้จริง เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญายุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน ก็ล้วนแล้วแต่ให้ความคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อีกทั้งยังกำหนดข้อจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้ด้วย ดังที่ศาลยุโรปกล่าวว่า “เสรีภาพในการแสดงออกถือเป็นหนึ่งในรากฐานที่สำคัญของสังคมประชาธิปไตยทั้งนี้ในการนำไปปฏิบัติและการบังคับใช้ สิทธิดังกล่าวยังคงเป็นสิทธิที่ซับซ้อน ซึ่งเต็มไปด้วยข้อจำกัดและข้อยกเว้น”⁹ หากพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีความมุ่งหมายในการคุ้มครองประชาชนจากการใช้อำนาจอธิปไตยไปจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐสามารถจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนได้แต่เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ 1) ป้องกันอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ 2) ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือละเมิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน 3) ป้องกันการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น 4) ป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน¹⁰ จะเห็นได้ว่าการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญของประเทศไทยเป็นการกำหนดขอบเขตของการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการสากล นอกจากนั้นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นยังอาจมีลักษณะเป็นการแสดงความคิดเห็นเชิงสนับสนุนหรือแสดงความคิดเห็นในเชิงขัดแย้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับความคิดหรือความเห็นของบุคคลนั้น แต่อย่างไรก็ตามในกรณีที่เป็นการแสดงความคิดเห็นในเชิงขัดแย้ง ผู้แสดงความคิดเห็นควรระมัดระวังในเรื่องของคำพูด การใช้ภาษาหรือการนำเสนอในสิ่งที่ขัดแย้งนั้นให้เป็นไปในลักษณะที่สร้างสรรค์ หรือก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นหรือสาธารณะ¹¹ ไม่เป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีลักษณะสร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) อันเป็นการยุยงก่อให้เกิดอคติ ส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกหรือการดูหมิ่นเหยียดหยามปัจเจกบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะ¹² ฉะนั้นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะต้องไม่เป็นการก้าวล่วงไปกลั่นแกล้งผู้อื่น

⁸ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, ข้อ 19 และ ข้อ 29 (2)

⁹ William A. Schabas, *The European convention on human rights: a commentary*, (Oxford : Oxford University Press, 2015), p. 445.

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 34

¹¹ ศิริรัตน์ กลยະณี, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพูด, *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 1 (1) (มกราคม-มิถุนายน 2558), น. 18-19.

¹² สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), *Hate Speech ทำไม่ต้องให้ร้ายใส่กัน*, สืบค้นวันที่ 20 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.etda.or.th/Knowledge-Sharing/Hate-Speech-in-IFBL.aspx>

ทางไซเบอร์ อันเป็นการแสดงความคิดเห็นภายใต้หลักการเคารพสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลอื่นด้วย ในขณะเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ในปณญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเอกสารระหว่างประเทศฉบับต่าง ๆ เช่นเดียวกัน

7.2 แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

สิทธิส่วนบุคคลเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายและเอกสารสิทธิระหว่างประเทศต่าง ๆ อีกทั้งการใช้สิทธิเสรีภาพและการจำกัดสิทธิเสรีภาพยังอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน เพื่อให้บุคคลทุกคนได้รับการรับรองและคุ้มครองอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือบุคคลสาธารณะ หรือเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่มีสภาพร่างกายและจิตใจที่ยังเติบโตไม่เต็มที่ จึงต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่และได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ ซึ่งประเทศไทยได้นำเอาหลักการตามเอกสารสิทธิระหว่างประเทศฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก มาปรับใช้เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนของไทยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก¹³ อนึ่ง การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะย่อมมีความแตกต่างไปจากบุคคลธรรมดา เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีหน้าที่หรืออาชีพที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชน¹⁴ ในขณะที่นักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ การได้รับความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจึงต้องชั่งน้ำหนักกับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามสิทธิที่จะรู้ ประชาชนต้องสามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ การก้าวล่วงไปกระทบสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในบางเรื่องจึงมีความเกี่ยวพันกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นประการหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ¹⁵

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ใน 4 ลักษณะคือ สิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิของบุคคลในเกียรติยศ สิทธิของบุคคลในชื่อเสียง และสิทธิของบุคคลในครอบครัว¹⁶ โดยในเรื่องนี้ก็มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เช่น กรณีการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แม้บุคคลหรือสื่อมวลชนจะมีเสรีภาพ แต่ก็ต้องมีขอบเขตภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญและกฎหมายเฉพาะ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328 ในส่วนของการกระทำความผิดหมิ่นประมาท เพื่อมิให้มีการใช้เสรีภาพของตนไปละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น¹⁷ นอกจากนั้น ยังมีคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ได้พิจารณาพิพากษาคดีโดยให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญอีกหลายกรณี ตัวอย่างเช่น กรณีที่

¹³ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก, สืบค้นวันที่ 11 มีนาคม 2566, จาก <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/crc.pdf>

¹⁴ รตนวดี นาควาณิช, ดารา-บุคคลสาธารณะ เส้นบางๆระหว่าง “ข่าว” กับ “การรุกรานสิทธิ” โดยสื่อมวลชนในธุรกิจบันเทิง, *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 31 (1) (มกราคม-มีนาคม 2554), น. 52.

¹⁵ คณาธิป ทองรวีวงศ์, ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ : กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย, *วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 7 (1) (มิถุนายน 2558), น. 205-206.

¹⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 32

¹⁷ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 16-17/2549.

จำเลยซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของโจทก์ได้กล่าวข้อความต่อผู้อื่นว่า "โจทก์มีปัญหาในครอบครัว ทะเลาะเบาะแว้งกัน มีปัญหากับพนักงานในสาขาจึงถูกย้ายไปสำนักงานใหญ่คงอยู่ไม่ได้นานต้องถูกไล่ออก" อันเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงที่ล่วงสิทธิส่วนบุคคลซึ่งข้อความดังกล่าววิญญูชนทั่วไปย่อมจะเข้าใจได้ว่าโจทก์เป็นคนไม่ดีอันเป็นการกระทำหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326¹⁸ เป็นต้น จากการวางหลักในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของศาลรัฐธรรมนูญและการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแสดงให้เห็นว่า สิทธิส่วนบุคคลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การคุ้มครองนั้น แท้จริงแล้วไม่ได้มีความมุ่งหมายในการนำไปใช้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนเท่านั้น แต่ยังมีความผูกพันโดยทางอ้อมในนิติสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน โดยการที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้นำเอาหลักการตามที่รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครองมาบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ ดังเช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ดังนั้น ข้อพิพาทในทางกฎหมายของเอกชนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามที่กฎหมายให้ความคุ้มครองจึงสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลยุติธรรมได้นั่นเอง

7.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

ในปัจจุบันได้เกิดการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ขึ้นเป็นจำนวนมาก หลายประเทศเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้จึงได้มีการกำหนดกฎหมายเพื่อป้องกัน และกำหนดค่านิยมของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไว้ในกฎหมายอย่างเช่น ประเทศแคนาดาในมลรัฐโนวาสโกเชียกำหนดว่า การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการสื่อสารซ้ำ ๆ โดยมีเจตนาหรือไม่ยังคิดว่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพทางจิตใจ เสื่อมเสียชื่อเสียง หรือกระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น ด้วยการกระทำ เช่น ข่มขู่ คุกคาม หรือแสดงพฤติกรรมที่เป็นอันตรายเป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์¹⁹ หรือประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐต่าง ๆ ได้มีการกำหนดค่านิยมไว้ในลักษณะคล้ายกันว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นการกระทำที่มีลักษณะ “กลั่นแกล้ง คุกคาม หรือข่มขู่ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์” “การสื่อสารที่มีเจตนาก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น” “พฤติกรรมที่ทำซ้ำ ๆ เพื่อสร้างความเดือดร้อนทางจิตใจ”²⁰ ส่วนประเทศนิวซีแลนด์ไม่ได้กำหนดค่านิยมไว้อย่างชัดเจน แต่ได้กำหนดให้การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นการสื่อสารทางดิจิทัลที่ก่อให้เกิดอันตราย²¹ อีกทั้งประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ไม่ได้กำหนดค่านิยมไว้อย่างชัดเจน มีเพียงพระราชบัญญัติการบังคับใช้เครือข่าย ระบุว่า การกระทำที่มีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ไม่ว่าจะเป็นคำพูดที่สร้างความเกลียดชัง ขวามปลอมในเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือเนื้อหาที่

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4301/2541.

¹⁹ Intimate Images and Cyber-protection Act 2017, Section 3 (c)

²⁰ Dena T. Sacco, Katharine Silbaugh, Felipe Corredor, June Casey and Davis Dohe, *An Overview of State Anti-Bullying Legislation and Other Related Laws*, Retrieved February 21, 2022 from https://cyber.harvard.edu/sites/cyber.harvard.edu/files/State_Anti_bullying_Legislation_Overview_0.pdf

²¹ The Harmful Digital Communication Act 2015, Section 22

ผิดกฎหมายต่าง ๆ เป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย²² นอกจากนั้นยังมีนัยวิชาการที่ได้นำเสนอถึงความหมายของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไว้ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือกลั่นแกล้งโดยเจตนาซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายต่อจิตใจ ชื่อเสียง เกียรติยศ หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้อื่น หรือทำให้เกิดความกลัวผ่านการกระทำซ้ำ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างผู้กลั่นแกล้งและเหยื่อ ผู้กลั่นแกล้งสามารถกลั่นแกล้งเมื่อใด เวลาใดก็ได้ โดยเหยื่อไม่สามารถป้องกันได้ อีกทั้งผู้กลั่นแกล้งยังอาจไม่เปิดเผยตัวตนซึ่งนำไปสู่ความไม่สมดุลของอำนาจทั้งสองฝ่าย²³ เป็นต้น

7.4 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า การกระทำ ความผิดต่อกฎหมายหรือการประกอบอาชญากรรมนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อรัฐในเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้าง ความเสียหายหรือเกิดผลกระทบต่อผู้เสียหายและชุมชนอีกด้วย ดังนั้นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมให้ยั่งยืน จึงไม่ใช่ว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดในเชิงแก้แค้นทดแทน แต่ควรแก้ไขปัญหามูลฐานคิดของการแก้ไขฟื้นฟู เยียวยาให้กลับมาอยู่ร่วมกันในสังคมได้ดีดังเดิม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบ เช่น เหยื่อ ผู้กระทำความผิด ชุมชน ครอบครัว เป็นต้น ในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างสมานฉันท์²⁴ นอกจากนั้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ยังสามารถนำมาใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นในชั้นตำรวจ ชั้นอัยการ ชั้นศาล หรือหลังจากมีคำพิพากษาก็สามารถนำมาใช้ประกอบเงื่อนไขการพักการลงโทษได้²⁵

7.5 แนวคิดในการกำหนดความผิดตามหลักนิติเศรษฐศาสตร์

นิติเศรษฐศาสตร์เป็นแนวคิดใหม่ที่น่าเอาหลักคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์มาใช้อธิบายกฎหมาย ในกรณีที่รัฐจะออกกฎหมายขึ้นใช้บังคับ รัฐจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ (Benefits) และต้นทุน (Costs) เพื่อกำหนดว่าพฤติกรรมใดควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญา พฤติกรรมใดไม่ควรกำหนดเป็นความผิด โดยพิจารณาจากประโยชน์ของสังคม (Social Benefits) และต้นทุนของสังคม (Social Costs) เป็นสำคัญ²⁶

²² Library of congress, *Germany: Social Media Platforms to Be Held Accountable for Hosted Content Under "Facebook Act"*, Retrieved March 31,2022 from <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2017-07-11/germany-social-media-platforms-to-be-held-accountable-for-hosted-content-under-facebook-act/>

²³ Colette Langos, *Cyberbullying: The challenge to define*, *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15 (6) (2012), p. 285-289.

²⁴ สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ, *คู่มือว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ฉบับปรับปรุงครั้งที่สอง ชุดคู่มือด้านความยุติธรรมทางอาญา*, สืบค้นวันที่ 15 มกราคม 2567 จาก <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/th-fijlpqrtxz19.pdf>

²⁵ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, *ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: หลักการและแนวคิด*, ใน *รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย* (กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย, 2545), น. 60-61.

²⁶ ปกป้อง ศรีสนิท, *กฎหมายอาญาชั้นสูง*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น. 24-26.

ดังนั้น ในมุมมองของนิติเศรษฐศาสตร์กฎหมายที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล เพื่อนำไปสู่สังคมที่ปรารถนา²⁷

7.6 แนวคิดการคุ้มครองผู้ถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในต่างประเทศ

การคุ้มครองผู้ถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาและวัฒนธรรม โดยประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่ได้มีการตรากฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ขึ้นใช้บังคับ แต่ได้แก้ไขเพิ่มเติมและปรับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับการกระทำความผิดตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีแทน นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่เป็นอันตรายขึ้นใช้บังคับเพื่อคุ้มครองประชาชนจากการกระทำความผิดทางออนไลน์²⁸ อีกทั้งยังมีกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมีหน้าที่ต้องลบเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ไม่ว่าจะเป็นคำพูดที่สร้างความเกลียดชัง ขวามปลอมในเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือเนื้อหาที่ผิดกฎหมายต่าง ๆ ภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากได้รับคำร้องเรียนจากผู้ใช้งาน²⁹ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ไม่มีกฎหมายระดับสหพันธรัฐโดยเฉพาะเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ แต่ก็มีมีการตรากฎหมายให้ความคุ้มครองประชาชนจากการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นการสื่อสารที่เป็นอันตรายและเป็นการล่วงละเมิดจากการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งยังมีกฎหมายระดับมลรัฐ ที่ให้ความคุ้มครองการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในรูปแบบกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษา³⁰ อาจกล่าวได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดขึ้นมาให้ความคุ้มครองผู้ถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่เป็นเด็กเป็นการเฉพาะ ส่วนผู้ใหญ่ก็สามารถปรับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่เป็นอันตรายและการล่วงละเมิดทางไซเบอร์เพื่อคุ้มครองผู้ถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์แทนแต่อย่างไรก็ตามการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้งย่อมมีความประสงค์ที่อยากจะให้หยุดการกลั่นแกล้งนั้นเพื่อเป็นการเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น นอกจากการลงโทษผู้กระทำความผิด ฉะนั้น การที่ไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการเยียวยาเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อเหยื่อที่ได้รับผลกระทบทางจิตใจเป็นอย่างมากและนำไปสู่การฆ่าตัวตายเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานจิตใจได้ ซึ่งประเทศแคนาดา ในมลรัฐโนวาสโกเชียได้แก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยตรากฎหมาย Intimate Images and Cyber-protection Act 2017 ขึ้นใช้บังคับ³¹ เพื่อให้ความคุ้มครองเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไม่ใช่กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก แต่เป็นทางเลือกให้กับเหยื่อในการแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายด้วยการยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งคุ้มครองทางไซเบอร์³² หากศาลพิจารณาแล้ว

²⁷ ปกป้อง จันวิทย์, *ความรู้เบื้องต้นว่าด้วยนิติเศรษฐศาสตร์*, สืบค้นวันที่ 29 มกราคม 2566, จาก http://pokpong.org/wp-content/uploads/intro_lawandecon_presentation.pdf

²⁸ สาวตรี สุขศรี, *กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมไซเบอร์*, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563), น. 221.

²⁹ Library of congress, Op. cit.

³⁰ Dena T. Sacco, Katharine Silbaugh, Felipe Corredor, June Casey and Davis Dohe, Op. cit.

³¹ Keith D. Rose, *Updated: Nova Scotia Passes New Cyber-bullying Legislation*, Retrieved March 20, 2020, from <https://www.mccarthy.ca/en/insights/blogs/snippets/updated-nova-scotia-passes-new-cyber-bullying-legislation>

³² Intimate Images and Cyber-protection Act 2017, Section 3 (b)

เห็นว่าบุคคลใดมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์หรือเผยแพร่ภาพอนาจารส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม ศาลจะสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เช่น สั่งห้ามมิให้เผยแพร่ภาพอนาจารส่วนบุคคล, สั่งห้ามมิให้ทำการสื่อสารที่เป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์, สั่งห้ามมิให้ติดต่อกับผู้ยื่นคำขอหรือบุคคลอื่นในอนาคต, สั่งให้ดำเนินการลบหรือปิดการเข้าถึงภาพอนาจารส่วนบุคคลหรือการสื่อสารนั้น หรือออกคำสั่งอื่นใดที่ยุติธรรมและสมเหตุสมผล³³ แต่หากผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ศาลสามารถลงโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับก็ได้³⁴ อีกทั้งกฎหมายนี้ยังกำหนดว่าการร้องขอดังกล่าวไม่ได้จำกัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะดำเนินการตามสิทธิหรือดำเนินการเยียวยาภายใต้กฎหมายทั่วไป³⁵ นอกจากนี้ประเทศแคนาดายังมีหน่วยงาน Cyber Scan ซึ่งเป็นสมาชิกของแผนกความปลอดภัยสาธารณะของกระทรวงยุติธรรม โนวาสโกเชีย ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เลวร้ายขึ้นกับเหยื่ออีก ส่วนประเทศนิวซีแลนด์เป็นอีกหนึ่งประเทศที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีการสื่อสารที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และมีความห่วงกังวลเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารไปกลั่นแกล้งบุคคลอื่น จึงได้มีการตรากฎหมาย The Harmful Digital Communication Act 2015 เพื่อเยียวยาเหยื่อและลงโทษผู้กระทำการสื่อสารหรือการโพสต์ข้อความ โดยมีเจตนาก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้ การพิจารณาคดีของศาลว่ากระทำความผิดหรือไม่ ศาลจะพิจารณาจาก ภาษาที่ใช้ อายุและลักษณะของผู้เสียหาย การไม่ระบุตัวตนหรือการกระทำซ้ำ ๆ หรือขอบเขตของการเผยแพร่การสื่อสารนั้น หรือความจริง ความเท็จของเรื่องที่มีการสื่อสาร รวมทั้งบริบทในการสื่อสารด้วย³⁶ นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้แต่งตั้งหน่วยงาน Netsafe ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระและไม่แสวงหาผลกำไร ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทั่วไปให้มีความปลอดภัยจากการสื่อสารทางออนไลน์อีกด้วย³⁷

8. ผลการวิจัย

8.1 ขอบเขตและค่านิยมของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ควรกำหนดอย่างไร เพื่อไม่ให้กระทบเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางไซเบอร์

จากการศึกษาพบว่า ค่านิยมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีลักษณะที่คล้ายหรือมีความคิดไปในทิศทางที่คล้ายกันว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หมายถึง การกระทำการหรือการแสดงพฤติกรรมโดยตั้งใจที่มีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้ง ให้อาย ข่มเหงหรือข่มขู่คุกคาม หรือล่วงละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่น ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย ผ่านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ในลักษณะซ้ำ ๆ โดยผู้กลั่นแกล้งจะเปิดเผยตัวตนหรือปิดบังตัวตนก็ได้ การกำหนดค่านิยมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับมลรัฐโนวาสโกเชียของประเทศแคนาดาที่ได้มีการตรา Intimate Images and Cyber-protection Act 2017 ขึ้นใช้บังคับและได้กำหนดค่านิยมของการกลั่นแกล้ง

³³ Intimate Images and Cyber-protection Act 2017, Section 6 (1)

³⁴ Intimate Images and Cyber-protection Act 2017, Section 11

³⁵ Intimate Images and Cyber-protection Act 2017, Section 10

³⁶ The Harmful Digital Communication Act 2015, Section 22 (2)

³⁷ Netsafe, *What We Do*, Retrieved March 31, 2020, from <https://www.netsafe.org.nz/our-work/>

ทางไซเบอร์ไว้ ดังนั้นอาจสรุปค่านิยมของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ว่าหมายถึง การกระทำโดยตั้งใจที่แสดงถึงการกลั่นแกล้ง การให้ร้าย การด่าว่า การข่มเหง ข่มขู่คุกคาม หรือการรังแกผู้อื่นโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ในลักษณะซ้ำ ๆ อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง โดยผู้กลั่นแกล้งจะเปิดเผยตัวตนหรือปิดบังตัวตนก็ได้ อีกทั้งยังสามารถกลั่นแกล้งได้ตลอดเวลาโดยผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่สามารถป้องกันได้

จากค่านิยมของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จึงสามารถอธิบายองค์ประกอบการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ดังต่อไปนี้

1) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technologies) การกลั่นแกล้งได้กระทำโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ อาจกระทำผ่านข้อความที่ส่งไปยังเหยื่อโดยตรงหรือข้อความหรือรูปภาพ หรือคลิปวิดีโอที่โพสต์หรือแสดงความคิดเห็นก็ได้

2) การกระทำโดยตั้งใจ (Intention) ซึ่งผู้กระทำมีความตั้งใจหรือมีเจตนาที่จะกลั่นแกล้งเหยื่อ โดยผู้กระทำรู้ถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน

3) การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว (Aggression) หรือกลั่นแกล้งผู้อื่น ทั้งนี้จะมีการระบุเฉพาะเจาะจงถึงเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้งอย่างชัดเจนหรือหากไม่ชัดเจนแต่เหยื่อสามารถรับรู้ได้

4) ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายต่อเหยื่อ การกลั่นแกล้งนั้นส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจ ชื่อเสียง เกียรติยศ หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของเหยื่อ หรือทำให้หวาดกลัว แยกตัวออกจากสังคม หรือกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของเหยื่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง

5) ความไม่สมดุลของอำนาจ (Power Imbalance) ซึ่งเป็นความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างผู้กลั่นแกล้งและเหยื่อ ผู้กลั่นแกล้งสามารถกลั่นแกล้งเมื่อใด เวลาใดก็ได้ โดยเหยื่อไม่สามารถป้องกันล่วงหน้าได้ อีกทั้งผู้กลั่นแกล้งยังอาจมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีมากกว่าและกระทำโดยไม่เปิดเผยตัวตนซึ่งนำไปสู่ความไม่สมดุลของอำนาจทั้งสองฝ่าย

6) การกระทำซ้ำ (Repetition) ผู้กระทำผิดได้กลั่นแกล้งเหยื่อซ้ำ ๆ โดยการกระทำซ้ำไม่จำเป็นที่จะต้องโพสต์ข้อความเดิม หรือรูปเดิมเสมอไป แต่มีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้งต่อเหยื่อคนเดิมหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิมแต่อย่างไรก็ตาม การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เกิดขึ้นในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ที่มีความเป็นสาธารณะ มีบุคคลอื่นนอกจากเหยื่อสามารถที่จะเห็นหรือส่งต่อข้อมูลได้ แม้ผู้กลั่นแกล้งจะโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอ หรือกระทำการอื่น ๆ อันเป็นการกลั่นแกล้งเหยื่อเพียงครั้งเดียว หากมีบุคคลอื่นเข้ามาดูหรือพบเห็นและมีการแสดงความคิดเห็น โดยผู้กระทำการกลั่นแกล้งได้ตอบกลับความคิดเห็นดังกล่าวในประเด็นเดิมอันมีลักษณะส่งผลกระทบต่อเหยื่อก็คือได้ว่าการกระทำซ้ำ ๆ แล้ว

ในกรณีนี้มีข้อสังเกตว่า แม้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมกลั่นแกล้งเหยื่อของบุคคลอื่นก็อาจถือว่าเป็นความผิด หากบุคคลนั้นได้กระทำซ้ำ ๆ ถึงประเด็นเดิม ๆ ที่ได้ร่วมเข้าไปกลั่นแกล้งเหยื่อโดยถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำการกลั่นแกล้งเหยื่อเองแยกจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในครั้งนั้นได้ เช่น จากเดิมได้มีการแชร์และแสดงความคิดเห็น เช่นนี้ยังไม่อาจถือว่าผู้แชร์และแสดงความคิดเห็นนั้นเป็นผู้กระทำการกลั่นแกล้ง แต่หากต่อมาบุคคลนั้นได้โพสต์แสดงความคิดเห็นถึงเหยื่อในประเด็นเดิมซ้ำอีก เช่นนี้ก็ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำการกลั่นแกล้งเหยื่อแล้ว

นอกจากนั้นหากพิจารณาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่านการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกแล้ว การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว (Aggression) อันเป็นองค์ประกอบประการที่สามนั้นสามารถกระทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) การแสดงความคิดเห็นต่อภาพหรือคลิปวิดีโอหรือข้อความที่เหยื่อได้โพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ ในลักษณะของการก่อกวน ข่มขู่ คุกคาม ตามรังควาน ใส่ความหรือหมิ่นประมาท ซึ่งกระทบต่อจิตใจหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของเหยื่อ หรือทำให้เหยื่อหวาดกลัว

2) การโพสต์ข้อความหรือรูปภาพหรือคลิปวิดีโอ หรือกระทำการอื่น ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะของการก่อกวน ข่มขู่ คุกคาม ตามรังควาน การใส่ความหรือหมิ่นประมาทหรือเป็นการเปิดเผยความลับ

3) การส่งข้อความหรือรูปภาพหรือสื่ออื่นใด ผ่านช่องทางการสื่อสารโดยเฉพาะเจาะจงไปที่เหยื่อ เช่น ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ส่งข้อความสั้น (SMS) หรือข้อความมัลติมีเดีย (MMS) ผ่านโทรศัพท์ ห้องสนทนา เว็บไซต์หรือสื่อเครือข่ายสังคม เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) ในลักษณะยั่วโมโห ข่มขู่คุกคาม สบประมาทโดยใช้ภาษาที่หยาบคายหรือภาษาที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ที่ไม่พอใจ หรือใช้ถ้อยคำที่เสื่อมเสีย ซึ่งทำให้เหยื่อเดือดร้อนรำคาญหรือเกิดความกลัว

4) การเข้าใช้งานบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ แต่เป็นการเข้าใช้งานบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของเหยื่อ โดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วแล้วโพสต์ข้อความหรือรูปภาพลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เหยื่อได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย

5) การสร้างบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยวิธีขโมยข้อมูลที่ระบุตัวตนในโลกไซเบอร์ของเหยื่อเพื่อนำไปสร้างบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีจุดประสงค์ในการหลอกลวงบุคคลอื่น เช่น ขโมยภาพถ่ายของเหยื่อและข้อมูลส่วนตัวไปสร้างโปรไฟล์ในเฟซบุ๊ก โดยมีจุดประสงค์ในการหลอกลวงบุคคลอื่นเพื่อทำลายชื่อเสียงของเหยื่อ เป็นต้น

หากบุคคลใดมีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือกลั่นแกล้งลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามที่กล่าวไปแล้ว ถือได้ว่าบุคคลนั้นกระทำการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลหรือเป็นการกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้การรับรองและคุ้มครองแล้ว

8.2 ประเทศไทยควรมีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยเฉพาะหรือไม่

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่กำหนดคำนิยามและขอบเขตของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยตรง อย่างไรก็ตามยังสามารถนำเอาบทบัญญัติกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลมาตีความ ปรับใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ หากการกลั่นแกล้งนั้นมีลักษณะเป็นไปตามองค์ประกอบความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ สามารถนำมาปรับใช้ลงโทษได้ดังต่อไปนี้

8.2.1. การแสดงความคิดเห็นต่อภาพหรือคลิปวิดีโอหรือข้อความที่เหยื่อได้โพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ หรือโพสต์ข้อความ รูปภาพ คลิปวิดีโอในสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะเป็นการก่อกวน ข่มขู่ คุกคามตามรังควาน

ใส่ความหรือหมิ่นประมาทหรือเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลอื่น ซึ่งกระทบต่อจิตใจหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของเหยื่อ หรือทำให้เหยื่อหวาดกลัว โดยการกระทำดังกล่าวทำให้เหยื่อได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติยศหรือทำให้เกิดความเกลียดชัง ผู้กระทำอาจมีความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายฉบับต่าง ๆ ดังนี้

ลักษณะการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ก่อกวน ข่มขู่ คุกคาม ตามรังควาน	มาตรา 397	มาตรา 420	-	-
ใส่ความหรือหมิ่นประมาทผู้อื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ	มาตรา 328 ประกอบ 326 หรือมาตรา 393	มาตรา 423	-	-
การเปิดเผยความลับ	มาตรา 322 ถึง 325	มาตรา 420	-	มาตรา 27
ถ้าความลับนั้นเป็นรูปภาพหรือคลิปวิดีโอลามกอนาจาร	มาตรา 287/1 หรือ มาตรา 287/2 กรณีเหยื่ออายุไม่เกิน 18 ปี หรือ มาตรา 287(1) กรณีเหยื่ออายุเกิน 18 ปี	มาตรา 420	มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (4) หรือ (5) หรือกรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงภาพ มาตรา 16	มาตรา 27

8.2.2 การส่งข้อความหรือรูปภาพหรือสื่ออื่นใด ผ่านช่องทางการสื่อสารโดยเฉพาะเจาะจงไปที่เหยื่อ เช่น ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ส่งข้อความสั้น หรือข้อความมัลติมีเดียผ่านโทรศัพท์ ห้องสนทนา เว็บไซต์หรือสื่อเครือข่ายสังคม เช่น เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ที่มีลักษณะยั่วยุโมโห ข่มขู่คุกคาม สบประมาทโดยใช้ภาษาที่หยาบคายหรือภาษาที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ที่ไม่พอใจ หรือใช้ถ้อยคำที่เสื่อมเสีย ซึ่งทำให้เหยื่อเดือดร้อนรำคาญหรือเกิดความกลัวว่าจะมีอันตรายหรือไม่ปลอดภัย หรือให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้กลั่นแกล้งต้องการ

ลักษณะการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ก่อวินาศกรรม ช่มชู้ คุกคาม ตามรังควาน	มาตรา 397	มาตรา 420	-	-
ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้กลั่นแกล้งต้องการ	มาตรา 309	มาตรา 420	-	-
ยุยงให้ฆ่าตัวตาย	มาตรา 293 (เฉพาะกรณีอายุไม่เกิน 16 ปี หรือเป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจได้ว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสาระสำคัญอย่างไร)	มาตรา 420	-	-

8.2.3 การเข้าใช้งานบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วแกล้งโพสต์ข้อความหรือรูปภาพลงในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้บุคคลนั้นได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย

ลักษณะการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
เข้าใช้งานบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	-	มาตรา 420	มาตรา 5 หรือมาตรา 7	-
โพสต์ข้อความหรือรูปภาพลงในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะลามกอนาจาร	-	มาตรา 420	มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (4) หรือ (5) หรือกรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงภาพ มาตรา 16	มาตรา 27

8.2.4 การกลั่นแกล้งด้วยวิธีขโมยข้อมูลที่ระบุตัวตนในโลกไซเบอร์ของผู้อื่น เพื่อนำไปสร้างบัญชีสังคมออนไลน์ เช่น การขโมยภาพถ่ายของเหยื่อและข้อมูลส่วนตัวไปสร้างโปรไฟล์ในเฟซบุ๊ก โดยมีจุดประสงค์ในการหลอกลวงบุคคลอื่น เพื่อทำลายชื่อเสียงของเหยื่อ

ลักษณะการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ขโมยภาพถ่ายของเหยื่อไปสร้างโปรไฟล์ในเฟซบุ๊ก (Facebook)	-	มาตรา 420	มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1) หรือกรณีแก้ไข เปลี่ยนแปลงภาพ มาตรา 16	-
ขโมยข้อมูลส่วนตัวของเหยื่อไปสร้างโปรไฟล์ในเฟซบุ๊ก โดยมีจุดประสงค์ในการหลอกลวงบุคคลอื่น	-	มาตรา 420	มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1)	มาตรา 27

ทั้งนี้ การปรับใช้กฎหมายตามที่กล่าวไปได้ต่อเมื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้นเข้าองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ในทางกลับกันหากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้นไม่เป็นไปตามองค์ประกอบความผิดทั้งหมดหรือขาดเจตนากระทำหรือเข้าข่ายยกเว้นความรับผิดชอบหรือได้รับการยกเว้นโทษ ผู้กระทำก็จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ไม่ถูกลงโทษใด ๆ แม้ว่าเหยื่อผู้ถูกกลั่นแกล้งจะได้รับความเดือดร้อนเสียหาย นอกจากนี้ บทลงโทษต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ยังมีความไม่เหมาะสมในการเยียวยาเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้ง เช่น กรณีกลั่นแกล้งให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย แม้จะสามารถนำประมวลกฎหมายอาญามาตรา 397 วรรคหนึ่ง มาปรับใช้ได้ แต่โทษตามมาตรานี้มีเพียงโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท เนื่องจากเป็นความผิดลหุโทษ จากการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะดำเนินการไต่ถามไต่สวนหากผู้กระทำผิดยอมเสียค่าปรับก็จะทำให้คดีความระงับ หรือในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาล ศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยได้สถานเดียวคือ ปรับไม่เกิน 5,000 บาท แม้ประมวลกฎหมายอาญาจะให้อำนาจศาลกำหนดมาตรการบังคับอื่นที่เรียกว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพิ่มเติมได้ในกรณีที่เห็นว่ามาตรการลงโทษเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่กำหนดไว้ทั้ง 5 ลักษณะตาม มาตรา 39 ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอในการเยียวยาเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ศาลไม่สามารถออกคำสั่ง เช่น ห้ามกระทำการยุ่งเกี่ยวกับเหยื่อ หรือห้ามใช้สื่อสารสนเทศติดต่อกับเหยื่อ เป็นต้นได้นอกจากนั้น หากศาลเห็นว่าจำเลยไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ศาลอาจรอการลงโทษเพื่อให้โอกาสกลับตัวและอาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติก็ได้ เช่น ให้ละเว้นการคบหาสมาคม หรืองดใช้คำสั่นไหว

ทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายตามที่ตกลงกันกับผู้เสียหาย ตามมาตรา 56 อย่างไรก็ตามกว่าที่ผู้ถูกกลั่นแกล้ง จะได้รับการเยียวยาจะต้องมีการดำเนินคดีทางศาล และผ่านกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ และศาลมีคำสั่งรื้อการลงโทษ เสียก่อน ศาลจึงจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติได้ จึงไม่สามารถเยียวยาความเสียหายได้ทันทั่วทั้ง อีกทั้งในกรณีที่ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษปรับ ค่าปรับที่จ่ายก็เป็นการจ่ายให้แก่รัฐไม่ใช่เหยื่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง แม้ว่าเหยื่อจะสามารถดำเนินคดีในทางแพ่งได้ แต่ความผิดในลักษณะนี้ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณซึ่งเป็นความเสียหายที่มีใช้ตัวเงิน เหยื่อจะต้องนำสืบให้ศาลเห็นถึงความเสียหายที่ได้รับ หากเหยื่อ พิสูจน์ความเสียหายไม่ได้ ศาลก็ไม่สามารถเยียวยาเหยื่อโดยวิธีการสั่งให้หยุดกระทำซ้ำ หรือสั่งห้ามยุ่งเกี่ยว หรือกลั่นแกล้งเหยื่อได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ นอกจากนั้นบางฐานความผิด ศาลสามารถใช้ มาตรการอย่างอื่นแทนการลงโทษได้ เช่น สั่งให้ยึดและทำลายข้อความที่หมิ่นประมาท หรือสั่งให้โฆษณาคำ พิพากษาเพื่อเยียวยาความเสียหายได้ก็ตาม แต่ศาลไม่อาจเยียวยาโดยการออกคำสั่งหรือใช้มาตรการ เช่น สั่งห้าม ติดต่อสื่อสารกับเหยื่อ หรือห้ามยุ่งเกี่ยวกับเหยื่ออีก หรือห้ามกลั่นแกล้งเหยื่ออีก เหมือนดังเช่นกฎหมายของ ประเทศแคนาดา ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการปรับใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรม กระแสหลัก เหยื่อต้องใช้เวลาอันยาวนานกว่าจะได้รับการคุ้มครอง หรือในบางกรณีไม่อาจได้รับการเยียวยาเนื่องจา การกระทำการกลั่นแกล้งไม่ครบตามองค์ประกอบความผิดหรือเป็นกรณีที่เข้าข่ายยกเว้นความผิด แม้ว่าเหยื่อจะ ได้รับความเดือดร้อนเสียหายก็จะได้ไม่ได้รับการเยียวยากับสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่ เด็กเป็นเหยื่อ จากการสัมภาษณ์จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นพบว่า หากไม่ได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็วบางกรณี อาจเกิดผลกระทบร้ายแรงถึงชีวิตได้ ประเทศไทยจึงควรตรากฎหมายเฉพาะเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทาง ไซเบอร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเยียวยาเหยื่อมากกว่าการมุ่งลงโทษผู้กลั่นแกล้ง โดยศาลมีอำนาจในการกำหนด มาตรการที่เหมาะสมเพื่อเยียวยาได้อย่างทันทั่วทั้ง

8.3 กฎหมายควรให้ความคุ้มครองบุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ซึ่งมีสถานะแตกต่างกันอย่างไร

การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์สามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทั่วไปหรือบุคคลสาธารณะ หรืออาจเกิดขึ้นกับ เด็กหรือผู้ใหญ่ แม้ว่าบุคคลทุกคนควรได้รับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน แต่หาก กฎหมายให้ความคุ้มครองกับบุคคลที่มีสถานะต่างกันเช่นเดียวกันย่อมไม่เหมาะสม เนื่องจากบุคคลสาธารณะมี หน้าที่หรืออาชีพที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม วิธีชีวิตและวัฒนธรรมของ ประชาชน เป็นบุคคลที่ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ การพิจารณาจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จึงต้องชั่งน้ำหนักกับสิทธิที่จะรู้ของประชาชนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มักมี ความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ ประชาชนจึงควรตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้เสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นได้ การก้าวล่วงไปกระทบสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในบางเรื่องซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการ คุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ควรถือได้ว่าเป็นข้อยกเว้นของการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคล สาธารณะ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ การแสดงความคิดเห็นควรทำได้เท่าที่ไม่ไป ละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ ส่วนการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก จากการสัมภาษณ์จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นพบว่า ควรกำหนดมาตรการให้ความคุ้มครองแก่เด็กไว้เป็นการเฉพาะ

เนื่องจากผลกระทบที่เกิดจากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ส่งผลต่อเหยื่อในด้านจิตใจ ทำให้เหยื่อสูญเสียความมั่นใจในตัวเอง รู้สึกหวาดกลัวว่าไม่ปลอดภัย จนนำไปสู่ความกังวลและซึมเศร้าหรือเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดโรคซึมเศร้า เด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่มีสภาพร่างกายและจิตใจที่ยังเติบโตไม่เต็มที่หรือมีความเปราะบางอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ จึงต้องได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษไม่ให้อุบัติเหตุหรือกระทำ ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งกระทำต่อร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งเป็นสิทธิที่เด็กควรได้รับตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก นอกจากนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชนจากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ยังส่งผลต่อการไม่มีเพื่อน ไม่อยากไปโรงเรียนอันส่งผลกระทบต่อการเรียนอีกด้วย ฉะนั้น จึงควรกำหนดมาตรการให้ความคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ด้วยวิธีการพิเศษ ทันท่วงที ไม่ต้องดำเนินการกระบวนการพิจารณาทางศาลตามปกติ โดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลแขวงที่มีเขตอำนาจเพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองทางไซเบอร์ได้ เช่น สั่งให้หยุดกระทำการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์หรือสั่งให้ผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ดำเนินการลบหรือปิดการเข้าถึงการสื่อสารนั้น หรือมีคำสั่งอื่นใดที่ยุติธรรมและสมเหตุสมผล เพื่อให้เกิดการเยียวยาเหยื่อที่รวดเร็ว อีกทั้งในกรณีที่ผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นเด็กหรือเยาวชนสามารถนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างยั่งยืนของบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เหยื่อและผู้ปกครอง นอกจากนั้นควรกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงหากผู้กลั่นแกล้งเด็กหรือเยาวชนเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

8.4 บทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ควรกำหนดอย่างไร

การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ชื่อเสียง เกียรติยศหรือความเป็นส่วนตัวของเหยื่อ ทำให้อับอายหรือทำให้ภาพลักษณ์เสียหาย จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เคยถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์พบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจรุนแรงหรือเบาขึ้นอยู่กับเรื่องหรือสถานการณ์ที่ถูกกลั่นแกล้ง ทั้งยังขึ้นอยู่กับภาวะทางอารมณ์ของเหยื่ออีกด้วย เหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้งอาจมีความประสงค์ที่อยากจะให้หยุดการกลั่นแกล้งนั้นเพื่อเป็นการเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น นอกจากการลงโทษผู้กระทำความผิด อีกทั้งการที่เหยื่อถูกกลั่นแกล้งซ้ำ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ย่อมส่งผลกระทบที่ค่อนข้างรุนแรง โดยอาจมีบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้ง ทำให้เหยื่อได้รับผลกระทบโดยตรงต่อจิตใจ อาจมีภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และนำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพหรือหาทางหลุดพ้นโดยการฆ่าตัวตายในที่สุด ฉะนั้น รัฐควรให้ความคุ้มครองและเยียวยาเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้งได้อย่างเหมาะสม การตรากฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ดังเช่นประเทศแคนาดาจึงถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น เพื่อเป็นการเยียวยาเหยื่อที่ถูกกลั่นแกล้ง รัฐสามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับเพื่อคุ้มครองเหยื่อได้ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ (Benefits) และต้นทุน (Costs) โดยพิจารณาจากประโยชน์ของสังคม (Social Benefits) และต้นทุนของสังคม (Social Costs) เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้นเข้าองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนดความผิดและกำหนดโทษไว้ ผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ย่อมต้องถูกดำเนินคดีและรับโทษตามกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นโทษจำคุก ปรับ ชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือโทษทางปกครองได้แล้วแต่กรณี

9. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อให้สามารถคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม ประเทศไทยควรตรากฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ขึ้นใช้บังคับ และกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการเยียวยาเหยื่อผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เพื่อป้องกันการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเหมือนดังเช่นประเทศแคนาดา โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญที่ควรกำหนดไว้ในกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้

1) การกำหนดค่านิยม การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หมายความว่า การกระทำโดยตั้งใจที่แสดงถึงการกลั่นแกล้ง การให้ร้าย การด่าว่า การข่มเหง ข่มขู่คุกคาม หรือการรังแกผู้อื่นโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ในลักษณะซ้ำ ๆ อันก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพทางจิตใจหรือกระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยผู้กลั่นแกล้งจะเปิดเผยตัวตนหรือปิดบังตัวตนก็ได้ อีกทั้งยังสามารถกลั่นแกล้งได้ตลอดเวลาโดยผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่สามารถป้องกันได้

2) กระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งคุ้มครอง ผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ มีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลแขวงที่มีเขตอำนาจเพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองทางไซเบอร์ได้ ในกรณีที่เหยื่อเป็นผู้เยาว์บิดามารดาหรือผู้ปกครองของบุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกคำสั่งก็ได้ ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำร้องขอต้องระบุชื่อผู้กระทำหรือที่อยู่อินเทอร์เน็ต (โปรโตคอล) เว็บไซต์ ชื่อผู้ใช้หรือบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสิ่งทีระบุเฉพาะตัวอื่น ๆ ที่ใช้สำหรับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

การใช้สิทธิขอคุ้มครองทางไซเบอร์ตามกฎหมายนี้ มิได้ถูกจำกัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะดำเนินการตามสิทธิภายใต้กฎหมายทั่วไปที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าบุคคลใดมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ศาลจะสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (1) สั่งให้บุคคลนั้นหยุดกระทำการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (2) สั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นทำการสื่อสารที่เป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (3) สั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นติดต่อกับผู้ยื่นคำขอหรือบุคคลอื่นในอนาคต (4) สั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการลบหรือปิดการเข้าถึงการสื่อสารนั้น (5) สั่งว่าการสื่อสารนั้นเป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (6) ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นจ่ายค่าเสียหายทั่วไป, ค่าเสียหายพิเศษ, ค่าเสียหายเชิงลงโทษที่รุนแรงขึ้นเพื่อเป็นการชดเชยความเสียหายแก่บุคคลซึ่งถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หรือ (7) คำสั่งอื่นใดที่ยุติธรรมและสมเหตุสมผล

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีกรกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ศาลอาจสั่งให้บุคคลใดดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (1) ให้ข้อมูลใด ๆ แก่ผู้ยื่นคำร้องขอซึ่งอยู่ในความครอบครองของตนที่อาจช่วยระบุตัวบุคคลที่อาจใช้ที่อยู่อินเทอร์เน็ต (โปรโตคอล), เว็บไซต์, ชื่อผู้ใช้หรือบัญชีอิเล็กทรอนิกส์, ที่อยู่ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสิ่งทีระบุเฉพาะตัวอื่น ๆ ที่อาจใช้เพื่อเผยแพร่ภาพอนาจารส่วนบุคคลหรือการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (2) ลบหรือปิดการเข้าถึงการสื่อสารที่เป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (3) ดำเนินการอย่างอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรและสมเหตุสมผล

การที่ศาลมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายนี้ อาจเป็นคำสั่งชั่วคราวหรือคำสั่งถึงที่สุด และอาจรวมถึงการกำหนดเวลาตามที่ศาลพิจารณาเห็นสมควรก็ได้ เมื่อมีคำร้องขอ ศาลอาจขยายระยะเวลา

เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกคำสั่งดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ในการพิจารณาว่าศาลจะมีคำสั่งหรือไม่และจะมีคำสั่งใด ศาลจะพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ประกอบด้วย (1) เนื้อหาของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (2) ลักษณะของพฤติกรรมและการทำซ้ำ (3) ลักษณะและขอบเขตของความเสียหายหรืออันตรายที่เกิดขึ้น (4) อายุและความเปราะบางของบุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (5) วัตถุประสงค์หรือความตั้งใจของบุคคลที่กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (6) โอกาส บริบท และสาระสำคัญของการแสดงพฤติกรรม (7) ขอบเขตของการเผยแพร่ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (8) ความจริงหรือความเท็จของการสื่อสาร (9) การแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งต้องรับผิดชอบในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ รวมถึงความพยายามใด ๆ เพื่อลดอันตรายให้น้อยลงที่สุด (10) อายุ และวุฒิภาวะของบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในการการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (11) การปฏิบัติทางเทคนิคและการปฏิบัติงานและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามคำสั่ง (12) สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครอง และ (13) ปัจจัยหรือพฤติกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

เมื่อศาลมีคำสั่งคุ้มครองทางไซเบอร์บุคคลดังต่อไปนี้อาจเป็นผู้รับคำสั่ง แล้วแต่กรณี (1) บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (2) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขออ้างถึงแอปพลิเคชัน อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่อินเทอร์เน็ต (โปรโตคอล) เว็บไซต์ ชื่อผู้ใช้หรือบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ ที่อยู่ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสิ่งที่จะระบุเฉพาะตัวอื่น ๆ ที่เป็นที่อยู่หรือเคยใช้ในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ บุคคลที่อาจเป็นผู้รับคำสั่ง คือ เจ้าของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือบุคคลใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายหรือควบคุมการใช้ที่อยู่อินเทอร์เน็ต (โปรโตคอล) หรือผู้ใช้หรือบุคคลที่รับผิดชอบเว็บไซต์ ชื่อผู้ใช้หรือบัญชีที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสิ่งที่จะระบุเฉพาะตัวอื่น ๆ (3) ในกรณีที่บุคคลที่อ้างถึงในข้อ (1) หรือ (2) เป็นผู้เยาว์ บุคคลซึ่งเป็นผู้รับคำสั่ง คือ บิดามารดาหรือผู้ปกครองของบุคคลนั้น (4) บุคคลอื่นใดที่ได้รับคำสั่งหรือบุคคลอื่นใดตามที่ศาลสั่ง

3) การปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ยื่นคำร้องขอต่อศาล ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอไม่ต้องการเปิดเผยหรือเผยแพร่ชื่อผู้ยื่นคำร้องขอหรือข้อมูลใด ๆ ที่อาจบ่งชี้ถึงผู้ร้องขอ ศาลจะระบุชื่อผู้ยื่นคำร้องขอโดยใช้นามแฝงก็ได้ นอกจากนี้ในกรณีที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยื่นคำร้องขอเป็นผู้เยาว์ กฎหมายนี้ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยหรือเผยแพร่ชื่อของบุคคลนั้นหรือข้อมูลใด ๆ ที่อาจระบุตัวบุคคลนั้น ศาลจะระบุตัวบุคคลโดยใช้นามแฝงก็ได้หากต่อมาบุคคลดังกล่าวบรรลุนิติภาวะแล้วยังคงอยู่ภายใต้การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวดังกล่าวอยู่

4) ความรับผิด

(1) บุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งศาล นอกจากคำสั่งให้ชดเชยค่าเสียหาย มีความผิดและต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) กรณีเด็กหรือผู้เยาว์ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว มีความผิดและต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ เนื่องจากเด็กมีความเปราะบางอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้มากกว่าผู้ใหญ่ และส่งผลกระทบที่รุนแรงมากกว่าผู้ใหญ่

(3) กรณีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นำไปสู่การฆ่าตัวตาย มีความผิดและต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ เพื่อให้สอดคล้องกับความรับผิดชอบตามมาตรา 293 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

5) ข้อยกเว้นความรับผิด กฎหมายนี้กำหนดให้ความคุ้มครองแก่บุคคลในกรณีที่ได้กระทำการสื่อสารตามเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งไม่ใช่การกระทำผิดตามกฎหมายหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นบุคคลสาธารณะ การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะจะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักกับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นด้วยตามสิทธิที่จะรู้ (Right to Know) ถ้าหากการแสดงความคิดเห็นนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะแม้ว่าจะกระทบสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะกฎหมายย่อมให้การคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากกว่า นอกจากนั้นหากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งการสื่อสารนั้นจำเป็นต่อการป้องกันอาชญากรรม หรือการเปิดเผย สืบสวน หรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้กระทำเกินความจำเป็น ก็อยู่ในขอบเขตของข้อยกเว้นความรับผิดด้วย

6) บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือเหยื่อ กฎหมายนี้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีอำนาจจัดตั้งหรือแต่งตั้งหน่วยงานเพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือเหยื่อซึ่งถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในเรื่องต่าง ๆ อีกทั้งออกกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ทั้งนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมอาจมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงาน ให้กับบุคคลหรือองค์กรอื่นตามข้อกำหนดและเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีเห็นสมควรก็ได้ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจัดตั้งขึ้นมีดังต่อไปนี้ (1) ให้ข้อมูลสาธารณะและการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมออนไลน์ที่เป็นอันตราย (2) ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานสาธารณะเกี่ยวกับนโยบายด้านความปลอดภัยและการปฏิบัติทางออนไลน์ (3) ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (4) ให้ข้อมูลแก่เหยื่อซึ่งถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เกี่ยวกับระบบของกระบวนการยุติธรรมและการดำเนินการตามกฎหมายนี้ (5) ให้ข้อมูลแก่เหยื่อซึ่งถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เกี่ยวกับการติดต่อกับตำรวจ (6) ให้บริการระดับข้อพิพาทโดยสมัครใจ ตลอดจนคำแนะนำ การเจรจา การไกล่เกลี่ย ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อให้ผู้ถูกลั่นแกล้งและเหยื่อได้ไกล่เกลี่ยและฟื้นฟูในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมออนไลน์ที่เป็นอันตราย อันเป็นการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน และ (7) ให้บริการอื่น ๆ ใช้อำนาจและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

7) การทบทวนกฎหมาย หลังจากประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ ให้ดำเนินการทบทวนความมีประสิทธิภาพประสิทธิผลของกฎหมายในการคุ้มครองเหยื่อว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายหรือไม่ ภายใน 2 ปี หลังจากดำเนินการทบทวนแล้วให้จัดทำรายงานผลการทบทวนให้สภาพิจารณา เพื่อให้เกิดการพัฒนาการคุ้มครองเหยื่อให้มีความเหมาะสมกับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน และไม่ให้กฎหมายเกิดช่องว่างในการคุ้มครองหรือสร้างภาระให้แก่บุคคลเกินสมควร

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2545). ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: หลักการและแนวคิด. ใน รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย (หน้า 60-61). กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย.
- กรมสุขภาพจิต. (2562). ป้องกันภัยใกล้ตัวลูกจาก Cyber bullying. สืบค้นวันที่ 13 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27717>
- คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2558). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ : กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย, วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ปีที่ 7 (1), 205-206.
- ปกป้อง จันวิทย์. ความรู้เบื้องต้นว่าด้วยนิติเศรษฐศาสตร์. สืบค้นวันที่ 29 มกราคม 2566, จาก http://pokpong.org/wp-content/uploads/intro_lawandecon_presentation.pdf
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2561). กฎหมายอาญาชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- มติชนออนไลน์. (2564). สาวถูกเพื่อนร่วมงาน โปสต์บูลลี่ เรื่องกลั่นตัวแรง บานปลายกระทบงาน หาหนายช่วยดำเนินคดี. สืบค้นวันที่ 17 พฤศจิกายน 2564, จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3043423
- รัตนวดี นาควานิช. (2554). ดารา-บุคคลสาธารณะ เส้นบาง ๆ ระหว่าง “ข่าว” กับ “การรุกรานสิทธิ” โดยสื่อมวลชนในธุรกิจบันเทิง, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ปีที่ 31 (1), 52.
- ศิริรัตน์ กลยะณี. (2558). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพูด, วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 1 (1), 18-19.
- ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2555). 2022 วิวัฒนาการการสื่อสารแห่งโลกอนาคต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์, ปีที่ 5 (2), 60-65.
- สปริงนิวส์. (2564). เชื้อเน เคโอติก เผยโดนบูลลี่หนักตั้งแต่เป็นนักร้อง เป็นบาดแผลลึกในใจ. สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.springnews.co.th/news/811039>
- สาวตรี สุขศรี. (2563). กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมไซเบอร์. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2564). Hate Speech ทำไมต้องให้ร้ายใส่กัน. สืบค้นวันที่ 20 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.etda.or.th/th/Knowledge-Sharing/Hate-Speech-in-IFBL.aspx>
- สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ. (2567). คู่มือว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ฉบับปรับปรุงครั้งที่สอง ชุดคู่มือด้านความยุติธรรมทางอาญา. สืบค้นวันที่ 15 มกราคม 2567, จาก <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/th-fijlpqrtxz19.pdf>

- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2566) *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก*. สืบค้นวันที่ 11 มีนาคม 2566, จาก <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/crc.pdf>
- ฤทัยชนนี สิทธิชัย. (2562). *พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Langos, Colette. (2012). Cyberbullying: The challenge to define. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15 (6), 285-289.
- Library of Congress. (2022). *Germany: Social Media Platforms to Be Held Accountable for Hosted Content Under "Facebook Act"*. Retrieved March 31, 2022 from <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2017-07-11/germany-social-media-platforms-to-be-held-accountable-for-hosted-content-under-facebook-act/>
- Netsafe, *What We Do*, Retrieved March 31, 2020, from <https://www.netsafe.org.nz/our-work/>
- Rose, Keith D. (2020). *Updated: Nova Scotia Passes New Cyber-bullying Legislation*. Retrieved March 20, 2020, from <https://www.mccarthy.ca/en/insights/blogs/snippets/updated-nova-scotia-passes-new-cyber-bullying-legislation>
- Sacco, Dena T., Silbaugh, Katharine, Corredor, Felipe, Casey, June, and Dohe, Davis. (2022). *An Overview of State Anti-Bullying Legislation and Other Related Laws*. Retrieved February 21, 2022 from https://cyber.harvard.edu/sites/cyber.harvard.edu/files/State_Anti_bullying_Legislation_Overview_0.pdf
- Schabas, William A. (2015). *The European convention on human rights: a commentary*. Oxford : Oxford University Press.